

Meetnet Amfibieën: resultaten 2009

Edo Goverse, Gerard Smit & Tom van der Meij

Ook in 2009 heeft iedereen weer flink wat werk verzet door bij nacht en ontij het veld in te gaan om kikkers te tellen, salamanders te vangen of naar padden te luisteren. Als eerste allen dank hiervoor! Met deze monitoringsgegevens zijn de jaarlijkse indexen en trends door het CBS berekend en die worden hier besproken.

Van de 338 telgebieden zijn in 2009 van ongeveer 200 telgebieden gegevens binnengekomen. Het CBS heeft kunnen rekenen met waarnemingen uit 2.616 wateren of luisterpunten. In 2009 zijn in totaal 7.641 waarnemingen verwerkt (zonder nul-waarnemingen 4.327 waarnemingen). De indexen worden voornamelijk berekend aan de hand van de abundantieclassen die jullie, als lokale experts, opschrijven. De abundantieclassenverdeling in 2009 was dat klasse 1 (soort komt weinig voor) in maar liefst 52% van de gevallen is opgeschreven. Een percentage van 34% van de waarnemingen werd ingeschat als klasse 2 (soort komt algemeen voor) en de overige 14% als klasse 3 (soort zeer algemeen).

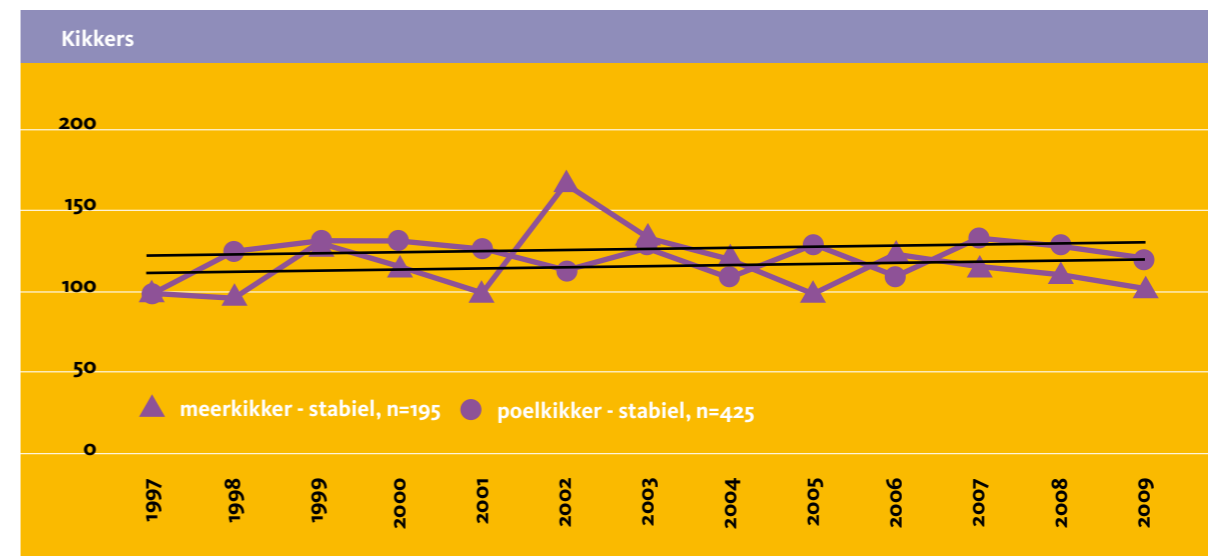
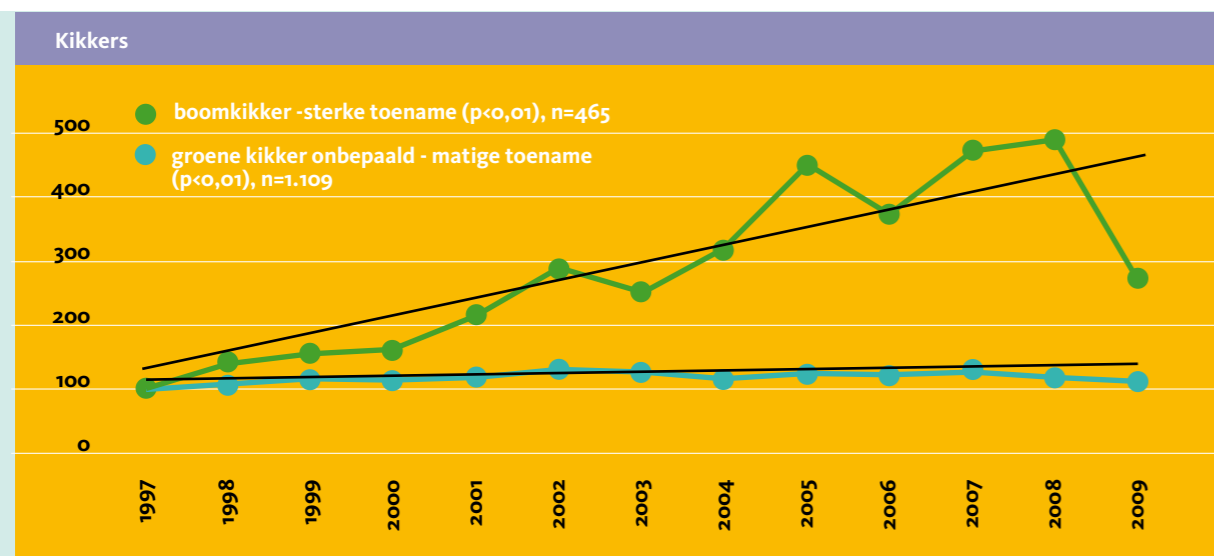
De indexen laten her en der toch wel wat verrassingen zien en enkele eindoorden zijn anders dan in voorgaande jaren. Dit zal in de detailteksten hieronder uiteen worden gezet.

Kikkers

De **boomkikker** is in 2009 aanzienlijk minder vaak waargenomen en lijkt te zijn teruggevallen tot het niveau van 2003. Ondanks de flinke dip die de soort het afgelopen jaar vertoont is de boordeling over de gehele periode (1997-2009) nog steeds een **sterke toename**. Indexen van de boomkikker worden berekend aan de hand van het aantal

roepende mannetjes. Helaas heeft er in Gelderland in 2009 geen grootschalige monitoring van de soort plaatsgevonden, het ontbrekende jaar wordt in dit geval door het CBS geschat in navolging van wat elders is doorgegeven. Als er in detail naar de afzonderlijke regio's wordt gekeken blijkt dat de situatie in Noord-Brabant onveranderd is. In vergelijking met 2008 zijn in Overijssel, Limburg en Zeeland minder boomkikkers gehoord. Het is algemeen bekend dat amfibiepopulaties tussen afzonderlijke jaren flink kunnen fluctueren. Of deze dip maar een momentopname is, of dat het ineens (weer) slecht gaat met de soort, zal volgend jaar moeten blijken. Een telefonische rondgang

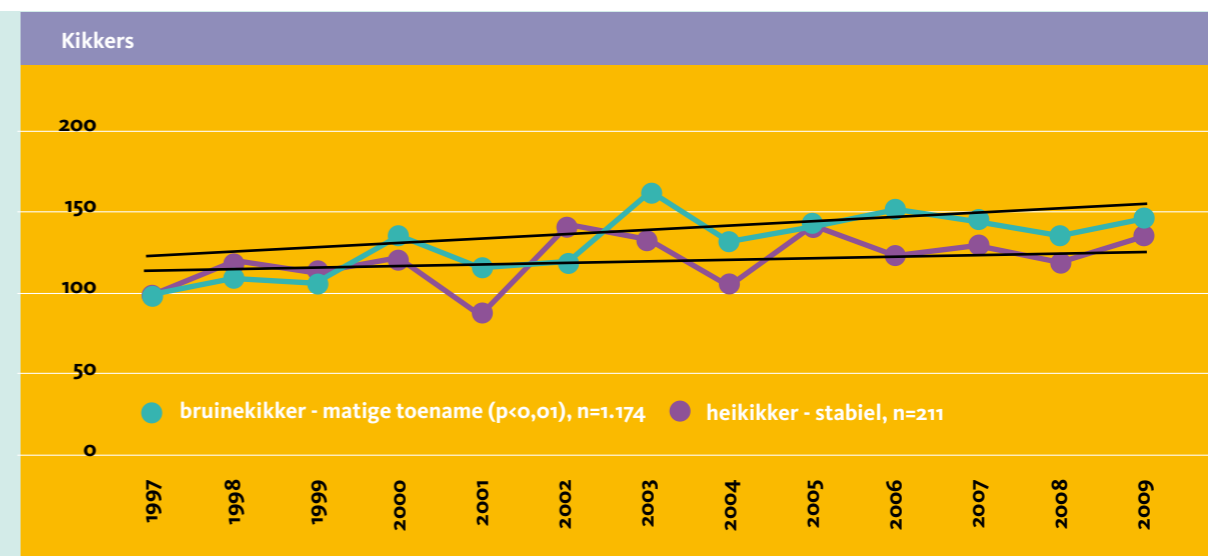

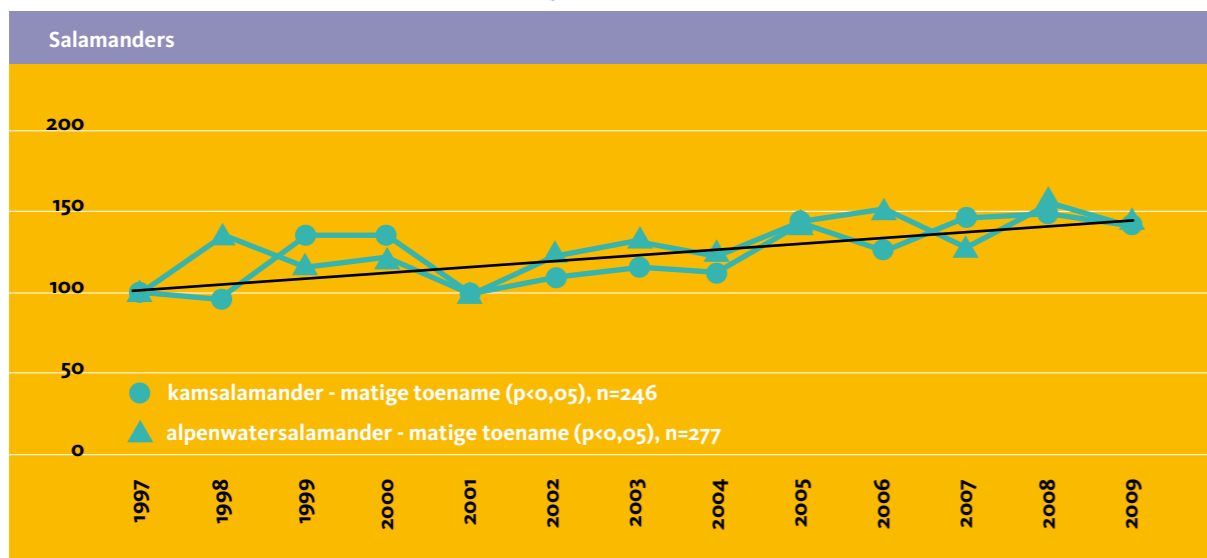
onder enkele waarnemers uit deze regio's levert gelukkig een genuanceerd beeld op. De meeste vrijwilligers konden nu al laten weten dat ze in 2010 meer boomkikkers hebben gehoord dan in 2009. Gelukkig maar! Het jaar 2009 was een droog jaar. Sommige voortplantingswateren waren zo klein geworden dat niet alle roepende mannetjes tegelijk konden roepen langs de oever. Iemand anders vertelde over de voordelen van deze droogte. Veel putten in Zeeland zijn nu weer vrij van stekelbaars! Het **groene kikkercomplex** laat een **matige toename** zien. Groene kikkers worden door heel Nederland gevolgd. De afzonderlijke groene kikkersoorten, **poelkikker** en **meerkikker**, laten een **stabiel** voorkomen zien. Wel zijn de groene kikkers in 2009 iets minder vaak gezien of gehoord, waardoor de index wat lager uitvalt in vergelijking tot het voorgaande jaar, maar toch is de index boven de 100. De **bruine kikker**, de meest waargenomen amfibie binnen het Meetnet, laat een **matige toename** zien. De soort wordt gevolgd in 1.174 wateren! De **heikikker**, die wordt gevolgd in 220 wateren, laat een **stabiel** voorkomen zien. Nadat in 2009 de

paddentrek op gang was gekomen, gelijk met de voortplanting van de heikikker, viel de temperatuur plots weer terug naar het vriespunt. Blijkbaar heeft dit geen effect gehad op de heikikkers en de vrijwilligers! De soort is in 2009 zelfs iets meer waargenomen in vergelijking tot het voorgaande jaar.

Salamanders

De **kleine watersalamander** heeft voor het eerst een **matige toename** gekregen als beoordeling. Het is de meest waargenomen watersalamander en hij wordt binnen het Meetnet gevolgd in 1.012 wateren. De laatste vijf jaar wordt de soort vaker waargenomen in vergelijking met het startjaar van de monitoring. Deze positieve trend past goed in het beeld dat het goed gaat met de algemene amfibiesoorten in Nederland. De waterkwaliteit neemt toe en het beheer van water en oeverzones is amfibievriendelijker geworden. De **vinpootsalamander** heeft nog geen betrouwbare beoordeling. De indexen fluctueren te veel om een significant betrouwbare uitspraak te kunnen doen over zijn voorkomen. De soort is in 2009 minder waargenomen

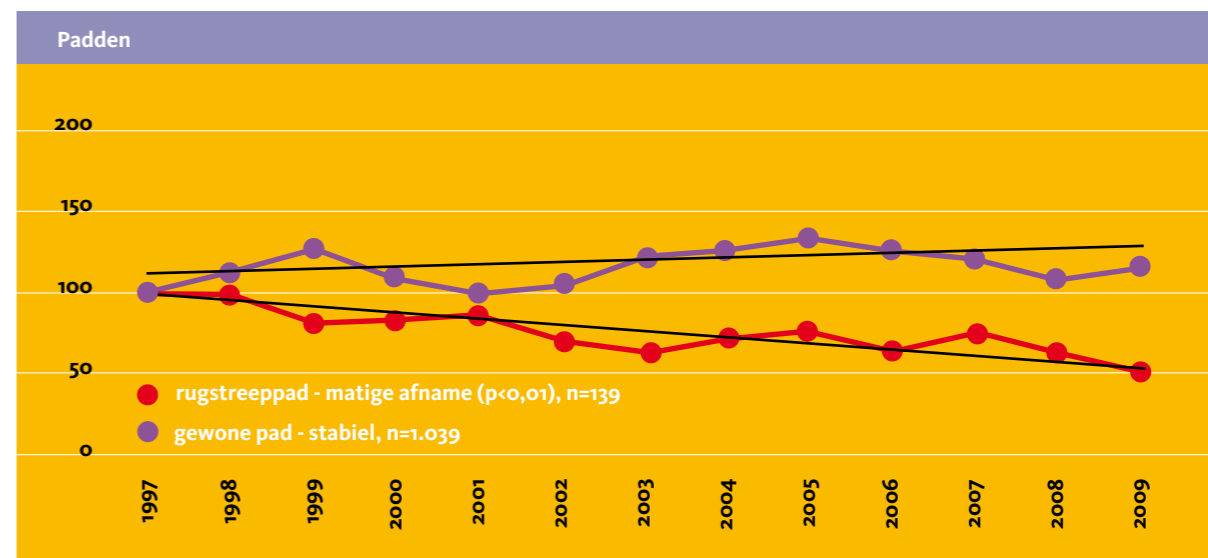

dan in de jaren ervoor, maar er is geen reden tot zorg. De **kamsalamander** heeft een **matige toename** als beoordeling. De soort wordt gevolgd in 246 wateren, maar uitbreiding van telgebieden blijft nog steeds gewenst. Hierdoor zal de soort voorlopig vanuit het Meetnet extra aandacht krijgen. Ook de beoordeling van de **Alpenwatersalamander** is niet veranderd en de soort blijft een **matige toename** vertonen. De formulering van de begeleidende tekst van de Alpenwatersalamander was vorig jaar blijkbaar onduidelijk en veroorzaakte enige discussie. Feit is dat de Alpenwatersalamander steeds vaker in nieuwe regio's opduikt (o.a. Veluwe, 't Gooi, Zevenaar, Kampina) en ook waarnemers van het Meetnet merken dit. Maar, *alleen de natuurlijke leefgebieden van soorten worden gebruikt voor indexberekeningen*. Uitgezette populaties worden niet gebruikt bij de bepaling van trends. Ondanks de enorme inspanning van enkele nieuwe vuursalamanderwaarnemers kunnen we nog geen trend

presenteren. Zij zijn afgelopen herfst zeer frequent in de regen of met hagel het bos in geweest om, met succes, vuursalamanders te tellen. Zo werden in oktober op een deeltraject 46 adulte dieren gezien!

Padden

De **gewone pad** heeft ook een nieuwe beoordeling gekregen: een **stabiel** voorkomen. De soort wordt gevolgd in 1.039 wateren. De soort is in 2009 iets vaker waargenomen dan in 2008. De **rugstreeppad** blijft zijn neerwaartse koers voortzetten met een **matige afname**. De reden voor deze trend is vooralsnog onduidelijk. Deze pad wordt gevolgd in 139 water- en luisterpuntclusters. De soort verdient extra aandacht, en dan vooral buiten de duingebieden. In de duinen wordt de soort al goed gevolgd en laat een **stabiel** voorkomen zien. Er zijn diverse vacante telgebieden waar de rugstreeppad voorkomt en waarvoor we waarnemers zoeken. Enkele telgebieden liggen in

Noord-Brabant nabij Oss (Herperduin en Maashorst), maar ook in de Meinweg en in het rivierengebied (o.a. Gelderse Poort, Uiterwaarden Lek en IJssel) zoeken we waarnemers. De **geelbuikvuurpad** zet zijn opmars voort. De vijf natuurlijke populaties zijn verder gegroeid en de soort heeft als beoordeling een **sterke toename**. De soort heeft enkele goede voortplantingsjaren gehad waardoor de populatieomvang blijft stijgen. In totaal is die verdriedubbeld! De ingeslagen weg, het aanleggen van basishabitats, lijkt vruchten af te werpen. De **vredmeesterpad** heeft een **stabiel** voorkomen. Tegen verwachting in is 2009 geen slecht vredmeesterpaddenjaar geweest. Ondank de warme zomer zijn er in 2009 aanzienlijk meer larven (1956) in poelen aangetroffen dan het jaar ervoor (maar 648). Nu maar hopen dat al deze larven tot wasdom komen! De **knoflookpad** is niet representatief vertegenwoordigd in het Meetnet en het is dan ook niet mogelijk om een trend te presenteren.

The right time at the right moment

Foto: Thijs Broekkamp

Thijs Broekkamp, een startende monitoorder, stuurde ons de volgende verrassende foto met tekst toe: "In de Schoorlse Duinen was een poeltje met een aantal bastaardkikkers. Allemaal erg territoriaal en druk aan het kwaken. Ik richtte mijn camera op een van de kikkers en wachtte tot hij ging kwaken. Net op het moment dat hij dat deed, plaste deze kikker ook! Snel drukte ik af en zo kwam ik aan deze foto."

